

De doelgroep van de verteller

Voor veel vertellers zijn kinderen in de basisschooltijd een lastige doelgroep. In deze leeftijdsspanne zitten enorme verschillen in taalvaardigheid, interesse en ervaring.

Toch wordt deze groep vaak als een eenheid behandeld: 'een voorstelling voor de basisschool', 'vertellingen voor 6 tot 12 jarigen', 'vanmiddag komt er een verteller voor de kinderen'.

In deze 'Tips en Tricks van de Vertelacademie' rafelen we die brede doelgroep uiteen en bekijken we waar je als verteller rekening mee kunt houden, zodat je verhaal, zoals dat in vakjargon heet, 'aansluit bij de doelgroep'.

Vertellen aan jonge kinderen

Peuters en kleuters luisteren graag naar verhalen. Het luisteren naar verhalen is daarnaast belangrijk voor hun taalontwikkeling. In de periode van 2 tot 6 jaar is die taalontwikkeling enorm. Een peuter van twee heeft een woordenschat van ongeveer 200 woorden terwijl een kind van zes al emoties kan uitdrukken en kan vertellen wat het heeft meegemaakt.

Jonge kinderen bezien de wereld vanuit zichzelf. Fantasie en werkelijkheid lopen nog door elkaar heen. Zij zijn sterk gericht op het hier en nu. Logische verbanden en de relatie tussen verleden, heden en toekomst zijn voor hen nog niet goed te plaatsen. Deze ontwikkelingskenmerken van het jonge kind leiden vaak tot overschatting van hun mogelijkheden. Houd er rekening mee dat hun verbale mogelijkheden sneller vooruit gaan dan hun begrip.

Bij het vertellen van verhalen aan jonge kinderen is het essentieel om ervoor te zorgen dat verhalen passen bij hun leefomgeving. De kennis van en de ervaring met situaties buiten hun leefomgeving is er nog niet. De stand van hun ontwikkeling is bepalend voor de (on)mogelijkheden van de verteller. Let daarom bij deze doelgroep op de volgende aandachtspunten:

- Peuters en kleuters hebben nog geen overzicht over het verloop van een verhaal. Voor hen is het belangrijk dat er regelmatig in het verhaal iets gebeurt dat ze betrokken houdt. Voor hen zijn concrete

gebeurtenissen belangrijker dan beschrijvingen.

- Kleuters en peuters reageren zeer direct, associatief en fantasierijk op een verhaal. Daarmee tonen zij hun betrokkenheid. Geef hen daarvoor de ruimte en geef kort antwoord als zij iets te vragen hebben.
- Jonge kinderen leven in het hier en nu. Overwegingen, gedachten, beeldspraak en abstracties zijn voor hen niet te volgen. Vervang die passages in verhalen door activiteit.
- In verhalen komen uiteraard woorden voor die de kinderen nog niet kennen. In het dagelijks leven leren kinderen het begrip van woorden en uitdrukkingen vanuit de context. Dat is in verhalen natuurlijk ook het geval. Beperk de preventieve uitleg van woorden tot het hoognodige. Een dergelijke uitleg onderbreekt het verhaal en daarmee verdwijnt de context.

TIP: In een sterk in leeftijd gemêleerde groep zijn luistervaardigheid en concentratie afhankelijk van de zwakste schakel.

Jonge kinderen hebben nog geen besef van verantwoordelijkheid en discipline en houden op met luisteren als het hen niet meer raakt. Stem het verhaal af op het jongste, het beweeglijkste of het minst geconcentreerde kind.

Verhalen op de basisschool

Rond het zevende jaar worden kinderen minder egocentrisch. Vrienden hebben en samen spelen worden belangrijk. Zij krijgen oog voor de wereld om hen heen en maken een duidelijk onderscheid tussen werkelijkheid en fantasie. Het vermogen om onderlinge verbanden te zien neemt toe. Kinderen kunnen zich dingen voorstellen zonder ze concreet voor zich te hebben. De behoefte aan beweging is groot. Vanaf 10 jaar bij de meisjes en ongeveer 12 jaar bij de jongens ontstaat dan de laatste groeispurt naar de puberteit. De verschillen tussen meisjes en jongens worden groter. Ze worden zelfstandiger en willen zich manifesteren. Het vermogen om abstract te denken wordt ontwikkeld. Problemen kunnen worden beredeneerd. Erbij horen en waardering krijgen is in deze leeftijdsgroep een must.

Bij het vertellen voor kinderen in de basisschoolleeftijd zijn spanning, verrassingen en ontdekkingen belangrijke ingrediënten. Indien mogelijk een avontuurlijke plot, maar ook dramatische situaties en onrecht worden gewaardeerd. Uitvoerige beschrijvingen worden saai gevonden, ze doorbreken de loop van het verhaal.

Let bij kinderen in de basisschoolleeftijd op de volgende aandachtspunten:

- Het sociaal-emotionele verschil tussen de jongste (6 jaar) en de oudste (12 jaar) kinderen in de basisschool is erg groot. Zorg ervoor dat in luistergroepen de leeftijd van de kinderen niet meer dan 3 jaar uiteenloopt. De eisen die kinderen aan hun favoriete verhalen stellen liggen minder ver uit elkaar. Pas hetzelfde verhaal aan de spreekstijl van de leeftijdsgroep aan.
- Let er in de bovenbouw van de basisschool op dat de verschillen tussen meisjes en jongens groter worden. Zorg dat de verschillende wensen van beide groepen, beurtelings, gehonoreerd worden.
- Kinderen in de basisschoolleeftijd hebben een grote behoefte aan beweging. Zorg ervoor dat in het verhaal mogelijkheden zijn om die behoefte te bevredigen.

TIP: Bruikbare bewegingsthema's, die in en met schoolklassen kunnen worden uitgevoerd, zijn te vinden in het de methode 'De klas beweegt'.

(www.fysio-educatief.nl/)

Speciaal voor deze Tips en Tricks is er voor de lezers van 'Vertel Eens...' een kort artikel geplaatst over het vertellen aan jongeren. Surf naar www.vertelacademie.nl en klik in het menu bij 'Zelfstudie'.

De volgende Tips en Tricks van de Vertelacademie zal gaan over het **gebruik van rekwisieten**.